

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Oblastní pracoviště

Ústí nad Labem

Inspekční zpráva

Výchovný ústav pro mládež, Střední odborné učiliště a Odborné učiliště, Buškovice 203

Adresa: Buškovice 203, 441 01 Podbořany

Identifikátor školského zařízení: 600 029 255

Termín konání komplexní inspekce: 6. - 8. únor 2001

Čj.	071 294/2001-5063
Signatura	kf3zu214

CHARAKTERISTIKA ZAŘÍZENÍ

Výchovný ústav pro mládež zabezpečuje realizaci nařízené ústavní výchovy či uložené ochranné výchovy v rámci své územní působnosti. Svěřenci přichází prostřednictvím příslušných diagnostických ústavů. Součástí ústavu jsou školy zajišťující profesní přípravu svěřenců: jednoletá a dvouletá praktická škola, učiliště, odborné učiliště a střední odborné učiliště (v SOU ve školním roce 2000/2001 není zařazen žádný svěřenec). Organizačně je ústav členěn na pět relativně samostatných výchovných skupin s určitou dávkou autonomie, výuka je organizačně pojata v systému devíti tříd. Postupně je budováno potřebné objektové a pozemkové zázemí - ústav je umístěn v malé obci.

HODNOCENÍ KVALITY REEDUKACE A RESOCIALIZACE

Reedukační a resocializační program

Celkové pojetí výchovné a převýchovné práce je strukturováno do čtyř etapově chápaných časových období a má bezprostřední vazbu na složení jednotlivých výchovných skupin. Základní etapu tvoří (cca asi jeden rok) období zahrnující fázi adaptační a informační. Svěřenec zařazený do výchovné skupiny „školy“ či „zahrady“ je veden s možností perspektivního přeřazení v rámci ústavu do skupiny, kde je upřednostňován přístup preferující prvky vlastní odpovědnosti za své jednání, jsou stanovovány konkrétnější požadavky, více rozvíjena činnostní stránka přímého výchovného vlivu a některé prvky rozborového typu. Je vycházeno z pozitivnějšího náhledu svěřence na svou situaci a její řešení. Třetí programové zaměření vychází u eliminace negativních tendencí - je uplatňován spíše režimový přístup a nácvik potřebných kladných stereotypů. Je naplňována funkce korektivní - časově tato etapa představuje období cca půl roku. Využíván je objekt „fara“. Svěřenec může být (v pozitivním případě) přeřazen do výchovné skupiny předchozí, či je jeho pobyt v zařízení řešen v adekvaci s manifestací nežádoucích projevů. Čtvrtá etapa (program) má charakter sociálně rehabilitační (výchovná skupina „vila“), jsou vytvářeny podmínky pro modelový nácvik příštích situací (po odchodu z VÚM), jsou řešena podmíněčná ubytování, dobrovolný pobyt (hlavně ve vztahu k ukončení profesní přípravy v daném učebním oboru). Výchovný program je volen ve volnějším stylu, časový plán pobytu svěřence může být individuální, minimálně však půlroční (hledisko zletilosti).

Úvodní části pobytu svěřence v ústavu (adaptační fázi) je věnována potřebná pozornost. Vstupní kontakt zajišťuje ředitel, vedoucí vychovatel a etopedka - je podána potřebná míra informací, je pro další zařazení svěřence zohledňován fakt vzdělání i věku, jsou realizovány i dohody mezi svěřencem a přemísťujícím diagnostickým ústavem, o kterých je ústav dobře informován. Operativně je svěřenci nabízen kontakt s rodinou (např. telefonický) a v diferencované podobě je dál udržován. Svěřenec je podrobně seznámen se systémem života v ústavu, způsoby hodnocení a faktem osobního podílu na zařazení do příslušné výchovné skupiny - rozpracování ve vnitřním řádu odpovídá základním principům.

V korekčním slova smyslu je využíván systém práce se svěřeneckou samosprávou, kterou vede vedoucí vychovatel (schůzky 1 x týdně) za účasti (podle potřeby) etopedky, zdravotní sestry, sociální pracovnice i vychovatelů. Zahřuty jsou i podíly svěřenců na tvorbě programů výchovných skupin a činnosti ústavu vůbec, samospráva pomáhá řešit i otázky kontaktu chlapců mezi sebou, případně i záležitosti vztahu svěřenec - pracovník. Některé dílčí problémy jsou předjednávány před zasedáním malých komunit. Zástupci samosprávy jsou voleni a mají

možnost ovlivnit i některé situace bodového hodnocení (pozitivně i negativně v rozsahu dvou bodů) ve výchovných skupinách. Mezi kladná zjištění patří skutečnosti, kdy svěřenecká samospráva pomáhá vedení ústavu v určitém vzhledu do vnitřní atmosféry skupin (tříd, skupin odborného výcviku, výchovných skupin) - např. registraci signálů výskytu sociálně patologických jevů (nárys šikany) apod. V průběhu inspekce bylo sledováno jednání svěřenecké samosprávy - mělo v podstatě formální ráz (pouze přenos informací z dopolední porady) - ovlivněno faktem řešení „odjezdovky“ na jarní prázdniny.

Reedukační a resocializační program ústavu zahrnuje i oblast vhodného využívání osobního volna svěřenců, úroveň a systém volných vycházek (včetně vycházek s rodinným příslušníkem). Základem je vždy výsledek hodnocení. Časový prostor osobního volna je součástí schématu dne a týdne, je zahrnován v týdenních plánech. Dílčím problémem zůstává nedořešení systému kontroly svěřenců na vycházce (negativní zjištění mají pak charakter řešení s časovou prodlevou), v diferencované podobě je i hodnocena estetická úroveň a úpravnost prostředí, kde svěřenci bydlí (výrazně je patrný osobní podíl a schopnosti příslušného výchovného pracovníka).

Z rozhovorů se svěřenci vyplývá skutečnost, že se mohou kdykoliv obrátit se svým domnělým či skutečným problémem na pracovníka zařízení. Řešení není prolongováno, zásadnější připomínky či potřeby jsou zahrnovány do porad (učitelů, vychovatelů, mistrů odborné výchovy i do porad vedení), promítají se v celoustavních shromážděních či jednání samosprávy.

Reedukační a resocializační oblast vykazuje průměrnou úroveň.

Podmínky pro reedukační a resocializační (diagnostickou) činnost

Přímou výchovnou práci zabezpečuje kolektiv 14 vychovatelů (včetně vedoucího vychovatele a 0,5 úvazku z celkové povinnosti etopedky zařízení). Obecně pedagogickou kvalifikaci splňuje 5 pracovníků (dva s erudicí vysokoškolskou, tři se středoškolským pedagogickým vzděláním), speciálně pedagogickou průpravu splňuje pouze etopedka ústavu (vysokoškolskou), jeden vychovatel speciální pedagogiku studuje. Obecně pedagogické vzdělání má pouze 35,7 %, speciálně pedagogickou kvalifikaci pouze 7 %!

počet vych.	obecně ped .vzděl.	%	spec. pedagogika	%	spec. ped. studuje	%
14	5	35,7	1	7	1	7

Experienciální psychoterapeutický výcvik neabsolvoval žádný z vychovatelů. Sociálně psychologickou (100 hodinovou) průpravu absolvovalo celkem 14 pracovníků zařízení, kurz arteterapie v rozsahu 100 hodin pak 6 pracovníků (odraz patrný).

V přímém výchovném působení jsou zapojeni i někteří nepedagogičtí pracovníci, je využíváno jejich osobnostních předpokladů i vhodné orientace. V průběhu inspekce byly eliminovány tzv. příslužby. Je patrné výrazné zastoupení mužského prvku.

zaměstnanci zařízení	počet	z toho žen
ředitel	1	-
statutární zástupce	1	-
učitelé	6	1
vychovatelé (vč. ved. vych.)	14	4
pomocní vychovatelé	11	-

mistři odb. výchovy	5	-
etoped	1 (0,5)	1
sociální pracovníce	1	1
zdravotní sestra	1	1
provozní pracovníci	13	11
CELKEM	52	17

Každá výchovná skupina má v základní výbavě audio a videotechniku, televizní přijímač, je k dispozici videokamera (využití lze dokladovat ústavní videotékou). Záznamy slouží jednak k připomenutí dílčích událostí (zejména zájmového charakteru), jednak mají i hodnotu terapeutickou (analýza, orientace, zapojení jednotlivců apod.). Je k dispozici počítačová výbava (získáno 10 osobních počítačů), je využíváno učebny všeobecně vzdělávacích předmětů (počítačový kroužek vede pedagog z řad učitelů), po instalaci vznikne samostatná počítačová pracovna. Celkově je prostorová výbava vyhovující, úpravnost není dobrá. Psychohygienické podmínky dobré.

V souhrnu jsou podmínky pro reedukační a resocializační činnost hodnoceny v pásmu průměru (kvalifikační struktura je nevyhovující).

Organizace, formy a metody reedukace a resocializace

Vnitřní řád zařízení je zpracován v členění podle jednotlivých úseků, podává základní organizační schéma, určuje pravidla vedení a činnosti samosprávy, hodnocení apod. Hodnotící systém je svěřencům srozumitelný, bodové pojetí dílčím způsobem umožňuje „kalkulovat“ s hodnotou pozitivního či negativního závěru (konzultováno s etopedkou a vedoucími pracovníky zařízení v průběhu inspekce).

Denní i týdenní režim má zřetelné prvky diferenciací požadavků, vychovatelé v přímé návaznosti na výuku nebo odborný výcvik zařazují reflexní chvílky - stručnou rekapitulaci událostí daného úseku dne. Je věcně dobře zabezpečována potřebná úroveň přenosu informací mezi učiteli, mistry odborné výchovy a vychovateli (při vzájemném osobním předávání v době rozdělování do příslušných výchovných skupin), v menším než potřebném rozsahu jsou prováděny vzájemné hospitace pedagogických pracovníků.

V přímém reedukačním a resocializačním procesu je polovinou úvazku zapojena plně kvalifikovaná etopedka ústavu (dále rozšiřuje svou odbornost studiem výchovného poradenství). Po analýze osobní dokumentace nového svěřence zpracovává nárys vstupní situace a následně (po určité době) provádí porovnání, jehož závěry pak konzultuje s třídními učiteli a vychovateli. Podílí se na přímém ovlivňování projevů svěřenců, její působení zahrnuje jak individuální formy práce, tak i záležitosti skupinové terapie. Vede redakci ústavního časopisu „Pátek třináctého“, kalendáře ústavu, využívá arteterapeutických technik, účastní se metodických porad vychovatelů (sama v polovičním úvazku přímou výchovnou práci vykonává), účastní se schůzek samosprávy apod. Výrazně se podílí na budování podmínek svého vlivu - prostředí pracovny, pomůcky, technická vybavenost, odborná literatura. Ve své práci postrádá metodicko-koordinační vliv etopedů příslušných diagnostických ústavů (čl. 3, odst. 1 Pokynu MŠMT k upřesnění činností školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy - čj. 25 503/98-24).

Přímá výchovná činnost je organizována v možném rámci režimových zásad. Je využíváno modelových situací, vedení podporuje mimoústavní aktivity, jsou postupně vytvářeny podmínky pro vyšší úroveň vlivu zájmové činnosti (ve smyslu nabídky a vlastního výkonu).

Sporadicky jsou zařazovány psychoterapeutické (kromě arteterapie) techniky, přenos poznatků a dovedností z průpravy sociálně psychologického charakteru je sice zřetelný, ale není využíván v potřebné míře. Volené metody přímého výchovného působení prioritizují pozitivní postoj, vstřícnost, osobní příklad. Je evidentní snaha nepřeceňovat represivní přístupy, není využíváno dočasného vylučování svěřence z kolektivu (některé závažnější problémy jsou řešeny prostupností výchovných skupin).

Sledovaná oblast je hodnocena v pásmu průměru.

Další aktivity, které významně ovlivňují reedukační a resocializační činnost školského zařízení

Je zpracováván plán akcí sportovního, kulturního i vlastivědného charakteru pro příslušné školní roky. Rozborem plánu (a především splněných akcí) je dokladována pestrost i vhodnost volených náplní. Svěřenci se podílí na přípravě řady událostí uvnitř zařízení (ústavní přebory ve stolním tenise, sálové kopané, malé kopané, zajištění besídek, výstavek), ale i vně ústavu (meziústavní soutěž „Železný chovanec“ v Hostouni, soutěže ve VÚDM v Chrastavě, Nových Domicích, Obořišti a dalších). Aktivní je i podíl svěřenců ústavu na aktivitách v místě i okrese - výsledky vesměs pozitivní (konzultováno v průběhu inspekce např. se starostou Městského úřadu v Podbořanech).

Letní prázdninové činnosti jsou koncipovány zpravidla při zabezpečování chodu dvou výchovných skupin (v průměru). Je využíváno především vlastního objektu, program má rekreační, ale i pracovní charakter. Je rozvíjen spolupráce s dalšími zařízeními pro výkon ústavní či ochranné výchovy (DVÚ Vrchlabí). Zařízení se spolupodílí na zajišťování záchytu (dohoda s DÚM Praha), diferencovaně (zásluhově) je přístupováno k některým nabídkám zahraniční rekreace (Chorvatsko - spolupráce s Nadací pro mentálně postižené v Kladně).

V současné době nejsou v zařízení žádní cizí státní příslušníci. Vedení ústavu vychází vstřícně z požadavků a potřebám některých vzdělávacích institucí - smluvním způsobem je řešena odborná praxe (i vícedenní) studentů Sociálně právní akademie v Mostě a JABOKu Praha v zařízení. Ve spolupráci s Pedagogickou fakultou v Ústí nad Labem byl ústavem zajištěn dvousemestrový průpravový blok věnovaný zásadám přístupu k jedincům v rámci spektra poruch chování (účast pracovníků i z dalších podobných zařízení).

Úroveň spolupráce s příslušnými zainteresovanými institucemi a orgány je věcně správná - např. při jednání (v rámci inspekce) s vedením Policie v Podbořanech bylo konstatováno zjevné zlepšení situace (srovnání za poslední 4 roky).

V dané oblasti je výraznější převaha pozitiv, hodnocení velmi dobré.

Výsledky reedukace a resocializace

Podle dlouhodobějšího sledování je v průměru denně na útěku sedm svěřenců (v době komplexní inspekce osm). Útěky přímo ze zařízení jsou ojedinělé, v převážné míře se jedná o cílené (či ekonomickou situaci v rodině zdůvodňované) nenávraty z legitimních pobytů u zákonných zástupců. Výraznou měrou se na situaci podílí dlouhodobější nepřítomnost (řešeno ve spolupráci s Policií a orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže).

Hostilní projevy svěřenců nejsou výrazné, nejsou ovšem ani zcela eliminovatelné. Jako problémovější se ukazují svěřenci, kteří cestou DÚM přicházejí z dětských domovů, kde se jejich negativní návyky delší dobu fixovaly či se kumulace nevhodných až antispoločenských projevů neřešila adekvátním způsobem. Jednoznačným činitelem je i délka pobytu v zařízení (= možnost dlouhodobějšího soustředěného působení). K fyzickému napadení pracovníka ústavu nedošlo, způsobované dílčí materiální škody svěřenec nahradí.

Je vytvářen (i režimově) prostor pro možnou komunikaci mezi svěřenci (ovlivnitelnou), z přístupu a jednání pracovníků je zřetelný pozitivně prezentovaný vztah k chlapcům, odloučenost výchovných skupin (4 různé objekty) nezakládá prvky izolovanosti, nebyl zjištěn nevhodný způsob jednání vychovatelů se svěřencem. Dílčí vztahové nedostatky lze přenést na malé i velké komunity (využíván je i ústavní časopis). Vedoucí vychovatel působí zároveň jako protidrogový koordinátor, udržuje věcně potřebný kontakt s pracovníky poradenského systému i případně s Policií (v poslední době nebylo výraznější pomoci potřeba). Podle požadavku medicínských okolností je zabezpečen kontakt s psychiatrickým pracovištěm v Podbořanech (např. při návratu svěřence z psychiatrické léčebny či u nově přijímaných chlapců, kde je dokumentačně doložena potřeba).

Celkově jsou hodnoceny výsledky ve sledované oblasti jako dobré.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

ČŠI sledovala kvalitu vzdělávání v teoretickém i praktickém vyučování v odborném učilišti (OU), učilišti (U) a praktické škole (PŠ).

Ve školním roce 2000/2001 jsou vyučovány následující obory:

Kód oboru	Název oboru	Učební dokumenty	Třídy
78 – 62 – C/001	Praktická škola jednoletá	čj. 24744/96-24 ze dne 31. 7. 1996	1. A
78 – 62 – C/002	Praktická škola dvouletá	čj. 24745/96-24 ze dne 31. 7. 1996	1. B, 2. C
36 – 64 – E/001	Truhlářské a tesařské práce	čj. 20139/95-24 ze dne 7. 8. 1995	3. A
36 – 67 – E/001	Zednické práce	čj. 20140/95-24 ze dne 7. 8. 1995	1. D, 2. B
36 – 67 – E/003	Stavební výroba	čj. 15826/86-220 ze dne 8. 12. 1996	1. C, 1. E, 2. A

Oproti zjištěním z komplexní inspekce čj. K-06-03/9697/Bk-i ze dne 19. 2. 1997 jsou vyučované obory v souladu s Rozhodnutím o zařazení školského zařízení do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 19. 1. 2000. V dodržování učebních plánů a osnov však byly opakovaně zjištěny vážné nedostatky. Ve třídě 3. A (obor tesařské a truhlářské práce) není vyučován povinný předmět stavební konstrukce. Redukce učiva předmětu technologie u tohoto oboru přesáhla povolených 30 %. Z 25 tematických celků daných osnovami pro 3 roky studia je vyučováno jen osm. Třídám 1. E, 1. C a 2. A (obor stavební výroba) bylo v rozporu s učebním plánem jako povinný předmět zařazeno odborné kreslení. Třídě 1. D (obor zednické práce) byl předmět strojní zařízení zařazen již do 1. ročníku a tím došlo i k překročení max. celkové týdenní dotace vyučovacích hodin. Výuka v jednoleté praktické škole vůbec neodpovídala platným učebním dokumentům. Nevyučovaly se předměty výtvarná výchova, hudebně pohybová výchova, ruční práce, rodinná výchova, nebyl zařazen volitelný předmět, místo čtení a psaní se učil český jazyk. V praktické škole dvouleté se rovněž neučil žádný volitelný předmět. Lepší situace je v plánování odborného výcviku a praktických cvičení. Probíraná témata odpovídala osnovám, jsou rozpracována v denících evidence odborného výcviku (zároveň je probrané učivo zapisováno i do třídních knih), plnění jednotlivých tematických celků je u každého žáka sledováno a evidováno. Zjištěná nerovnoměrnost v plnění jednotlivých celků u oborů stavební výroba a zednické práce je dána

většinou sezónností konkrétních prací.

Výuku zajišťují 4 učitelé a 5 mistrů odborné výchovy (MOV), resp. učitelů odborné výchovy na OU. Kvalifikační požadavky dané vyhláškou č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců, nespĺňuje pro výuku na OU a PŠ žádný z těchto pedagogických pracovníků. Pro výuku na U jsou odborně a pedagogicky způsobilí dva učitelé a jeden MOV. Z vyučovaných teoretických předmětů je odborně způsobile zajištěna jen výuka matematiky a tělesné výchovy. Výchovné poradenství je zajištěno zatím nekvalifikovaně.

Prostorové podmínky pro výuku jsou dobré. Průměrný počet přítomných žáků je cca 40 - 50. Při střídání výuky (týden teorie – týden praktické vyučování) tři učebny ve škole (z toho jedna modernizovaná, s novým nábytkem, kobercem) plně postačují. Zlepšily se podmínky pro výuku tělesné výchovy. Škola vozí žáky do vybavené tělocvičny v Krásném Dvoře. Odborný výcvik a praktická cvičení se realizují v truhlárně, na cvičném zednickém pracovišti, na zahradě se skleníky a na stavbách dle příslušných smluv.

Učebnice má škola převážně pro všeobecně vzdělávací předměty, žákům jsou dle sdělení ředitele půjčovány v hodinách. V průběhu inspekce nebyla práce s nimi zaznamenána. Vhodné učebnice pro odborné předměty mají většinou pouze učitelé, v hodinách se pracovalo s nakopírovanými materiály. Didaktická technika k dispozici je, používána však při výuce není. V době inspekce byla budována učebna výpočetní techniky, škole se podařilo získat starší, ale ještě funkční počítače. Zřízena je rovněž malá žákovská knihovna s tituly vybranými vzhledem k věku žáků. Dle sešitu výpůjček je využívána úzkým, stabilním okruhem čtenářů. Vybavení pracovišť odborného výcviku a praktické výuky, doplněné konkrétním zázemím dalších pracovišť (stavby apod.), umožňuje realizaci výuky dle požadavků osnov.

Organizace vyučování, řazení a délka přestávek je, vyjma zjištění u třídy 1. D, kde je v pondělí a ve čtvrtek zajišťována výuka 12 žáků pouze jedním učitelem odborné výchovy (max. je 8 žáků na učitele), v souladu s příslušnými právními normami platnými pro jednotlivé typy škol. Při praktickém vyučování jsou žáci při zahájení vyučovacího dne seznamováni se zásadami bezpečnosti práce. Prostředí učeben je strohé, prakticky bez výzdoby, názorných materiálů a tabelárních pomůcek, jejichž trvalé umístění v učebnách by zvláště na těchto typech škol bylo pro výuku přínosem. Negativně se do práce žáků promítlo i řazení předmětů humanitního zaměření za sebou, kdy navíc s žáky tři hodiny pracuje tentýž učitel (třída 1.A – 1. hod. Český jazyk, 2. hod. český jazyk, 3. hod. Občanská výchova).

V teoretické výuce byl uplatňován hromadný způsob práce, expozice nového učiva probíhala metodou výkladu kombinovanou pokusy o řízený rozhovor. Lepší úroveň měla práce s žáky v odborných předmětech (zejména odborné kreslení, stavební výroba), kde byl vytvářen dostatečný prostor i pro samostatnou práci žáků, ti to byli poměrně úspěšně vedeni k přesnosti a pečlivosti, nechyběla individuální pomoc ze strany učitele. Malý efekt měla výuka sledovaných humanitních předmětů. Práce bez učebnic a další literatury, ukázek, názorných materiálů spojená s opisováním zápisů z tabule do sešitů a jejich následným odejmutím žákům, byla demotivující. Všeobecně slabým místem zhlédnutých hodin byly jejich závěry (absence shrnutí, zopakování, ověření pochopení nové látky). Při odborném výcviku a praktických cvičeních byli v úvodu žáci seznámeni s cílem a konkrétními úkoly pro daný den, poučení o zásadách bezpečnosti práce, při práci byli průběžně kontrolováni, opravováni a hodnoceni.

Vedle tradiční klasifikace (ústní zkoušení, písemné práce, hodnocení praktického vyučování) funguje i systém celkového denního hodnocení práce ve škole. S tímto hodnocením jsou žáci denně seznamováni svým vychovatelem. Velmi dobře se daří žáky (zejména) vyšších ročníků motivovat v rámci odborného výcviku. Škola se poměrně úspěšně snaží zajišťovat výuku i formou vykonávání produktivních prací. Odměny za tuto práci jsou žákům vypláceny, resp.

ukládány na jejich konta.

Pedagogickým pracovníkům se dařilo žáky po kázeňské stránce zvládat a to většinou přirozenou autoritou mistrů a učitelů. Nebyly zaznamenány excesy jako při minulé inspekci, kdy se toto zajišťovalo i křikem. Úroveň verbální komunikace ze strany učitelů byla na dobré úrovni, u žáků pak částečně korespondovala se skutečností, že školy jsou součástí výchovného ústavu. Nicméně lze konstatovat, že chování žáků nepřekračovalo meze únosnosti v rámci běžných společenských norem. Nespolupracující chování se projevovalo pouze v případech, kdy práce byla ze strany učitelů nedostatečně připravena, chyběla názornost a motivace.

Hodnocení kvality vzdělávání

Výrazné nedostatky zjistila ČŠI opakovaně v plánování výuky (nedodržování učebních plánů a osnov). Nevyhovující jsou z hlediska odborné a pedagogické způsobilosti personální podmínky pro výuku. Materiální podmínky samy o sobě jsou průměrné, výrazné nedostatky však byly zjištěny v efektivitě jejich využívání při teoretické výuce. Jako průměrné lze celkově hodnotit podmínky z hlediska psychohygieny. Organizace, formy a metody výuky mají průměrnou úroveň v odborných předmětech a v praktickém vyučování, pouze vyhovující jsou v humanitních předmětech. Velmi dobře se daří žáky motivovat v odborném výcviku, v teoretické výuce je motivace často opomíjena a ČŠI ji hodnotí jako pouze vyhovující. Celkově velmi dobře funguje systém hodnocení práce žáků. Oblast interaktivních vztahů a komunikace v rámci vzdělávání má průměrnou úroveň.

Odborné učiliště, učiliště a praktická škola jako součásti výchovného ústavu pro mládež plní svoji funkci zejména v oblasti výchovně resocializační. U svěřenců se posiluje smysl pro povinnost, vytváří se návyk na systematickou práci. Získaná kvalifikace pak v případě úspěšných absolventů představuje lepší výchozí pozici pro start do běžného života po propuštění z ústavní výchovy.

V činnosti škol však byly zjištěny opětovně výrazné nedostatky, proto ČŠI hodnotí kvalitu vzdělávání celkově jako pouze vyhovující.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

Plánování

Koncepce budování dalších podmínek a rozvoje zařízení je rozpracována v perspektivním horizontu 5 let (bez nárůstu kapacity). Základem je dobře provedená analýza potřeb (zohledněn i fakt částečné změny skladby přicházejících svěřenců: nedokončená základní škola, absolventi alternativních vzdělávacích programů - současná zvláštní škola). Pro období 2001 - 2002 je připravena rekonstrukce hospodářské části „vily“, rok 2004 znamená zlepšení podmínek „truhlárny“ a získání pozemků (řešeno ve spolupráci s MŠMT), je řešena výbava pro odborný výcvik i mimoškolní výchovné aktivity. Priority stanoveny - některé vhodné práce jsou zabezpečovány i v rámci plnění osnov odborného výcviku daných učebních oborů (sledováno vedením). Jsou tak i pracovníci VÚM získávání k plnění úkolů rozvoje.

Negativním způsobem se promítají do hodnocení oblasti plánování skutečnosti jednak uvedené v kapitole „Hodnocení kvality vzdělávání“, které se týkají přímé profesní vzdělávací činnosti, jednak i doprovodná dokumentace školy není v pořádku - katalogové listy a třídní knihy jsou opatřeny razítky neodpovídajících typů škol (např. 1.C, 1.E), uváděno neexistující zaměření praktické školy, ve 3.A uváděn předmět „výrobní zařízení“ místo správného „stroje a zařízení“ (i na vysvědčení). Nedostatky byly zjištěny i v protokolech o závěrečných zkouškách -

nevyplněné souhrny, nezaznamenaná klasifikace z kontrolních listů do protokolu, zbytečně jsou duplicitně vedeny třídní výkazy pro gymnázium a střední odbornou školu.

Kontrolou vedení povinné dokumentace úseku výchovy mimo vyučování (týdenních plánů přímé výchovné činnosti) bylo zjištěno zaznamenávání (v převážné míře) pouze režimových složek, chybí podrobnější rozplánování skladby programu na celý týden. Dobrou úroveň má víkendová skladba činností - motivační, pestřejší náplň.

Rozvrhové náležitosti služeb vychovatelů korespondují ve smyslu základní míry povinnosti přímého výkonu s citací Nařízení vlády č. 153/1999 Sb. (náležitosti úvazku vedoucího vychovatele a částečně ve vztahu k mimoškolní sféře i ředitele byly řešeny v průběhu inspekce). Je zpracováván (na daném úseku) celkový přehled povinného fondu pracovní doby v přepočtu podle pracovních dnů a ve vztahu k úvazku vychovatele - stanoven na 25 hodin týdně (přímá výchovná práce). Je uplatňován vyhovující čtyřtýdenní cyklus, nedochází ke kumulování doby služby a volna, o volných dnech je uplatňován střídavý systém.

Noční služby jsou zabezpečovány u každé výchovné skupiny - soulad s Pokynem náměstka ministra školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 30. ledna 1998, čj. 11 981/1998-24. Plně je respektována zásada přítomnosti muže a ženy.

Rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních a školských zařízení vydalo MŠMT dne 19. ledna 2000 pod čj. 32 328/99-21 s určením účinnosti od 1. září 2000. Dílčí nepřesnosti je třeba dát do souladu s obsahem metodického pokynu MŠMT ze dne 10. října 1998, číslo jednací 18 648/98-20 (odst. 2 pís. b) a odst. 5).

Sledovaná oblast vykazuje řadu pozitiv (koncepte a její naplňování) i negativ (dokumentační záležitosti). V souhrnu je hodnocena průměrem.

Organizování

Součástí vnitřního řádu ústavu je i organizační schéma znázorňující základní vazby a odpovědnosti jednotlivých vedoucích i dalších pracovníků ve vztahu k řízení. Pracovní náplně zaměstnanců jsou stanoveny, dílčí úpravy vždy s příslušnou osobou projednány (doloženo), kompetence vymezeny. Propracovanost struktury a řízení jednotlivých úseků odpovídá potřebám zařízení. Zásadní pokyny a problémy jsou řešeny na pravidelných čtvrtěčních poradách vedení, je zajištěn neprolongovaný přenos informací prostřednictvím zástupce ředitele, vedoucího vychovatele i případně dalších. Denní „brífink“ v 7,50 hodin (noční služby, vychovatelé, vedoucí vychovatel, ředitel) zajišťuje operativu a je základnou pro okamžité řešení.

V organizačním členění je pamatováno i na budování potřebného (možného) vztahu (kontaktu) svěřence se svým rodinným zázemím: pravidelně každý měsíc vedou vychovatelé svěřence k písemnému sdělení rodičům, 1 x za čtvrt roku podává škola rodině (zákonným zástupcům) zprávu o výsledcích, situaci i potřebě řešení. Je pamatováno na zabezpečení potřebné míry vzájemné informovanosti, základní přenos uvnitř zařízení je věcný.

Spisovou dokumentaci svěřenců v utříděné a přehledně doplňované formě vede sociální pracovnice. Základní členění (korespondence, osobní spis, rozsudky, hodnocení apod.) umožňuje rychlou orientaci a bezprostřední získání potřebných údajů. V době příchodu nového svěřence sociální pracovnice připraví základní (nezbytné) informace a předá je žurnální službě. Zároveň založí do dokumentace vychovatelů informační list. Záležitosti kontaktu s DÚM jsou v pořádku, nebyl zjištěn případ neprojednání přemístění chlapce, jsou prováděny návrhy na prodloužení výkonu ústavní výchovy do 19 let (hlavně z důvodu dokončení profesní přípravy). Katamnestické sledování je sporadické. Velmi dobrá (doložitelná) je spolupráce ústavu s referáty sociálních věcí okresních úřadů (především s kurátory), je zajišťována přítomnost

sociálních pracovních jednotlivých referátů přímo v ústavu a umožňován kontakt svěřenců s nimi. Kontrolou vedení pokladní hotovosti (konta) svěřenců nebyly zjištěny rozpornosti - v této oblasti je velmi dobrá a operativní spolupráce sociální pracovníce a vychovatele příslušné výchovné skupiny. Kapesné je vypláceno v souladu s citací vyhlášky MŠMT č. 247/1996 Sb. ve vazbě na týdenní hodnocení a v týdenní frekvenci. Postup daný nařízením vlády č. 176/1996 Sb. ze dne 15. května 1996, kterým se stanoví výše příspěvku ne úhradu péče mládeže umístěné ve školských zařízeních pro výkon ústavní či ochranné výchovy a preventivní péče, je dodržován. Výše nedoplatků k 31. 12. 2000 je rovna celkové částce 496 839,- Kč. Řešení všech spojených náležitostí je doloženo.

Záležitosti zdravotní péče zabezpečuje (v rámci plného úvazku) zdravotní sestra. Provádí kontrolu situace v rámci své stanovené kompetence, doprovází svěřence k lékaři. Léky pro chlapce jsou uloženy na ošetřovně, v průběhu inspekce byly dořešeny některé dílčí okolnosti - zpřesnění evidence podávání léků. Zdravotní dokumentaci svěřenců má sestra k dispozici v kompletu, u nově přijímaných svěřenců zajišťuje její doplnění. Aktivně se podílí na řešení záležitostí výskytu návykových látek - v individuálních případech řešeno s místním psychiatrem.

Pro operativní získání i předání potřebných informací je k dispozici „Záznam o službě“ (centrální doklad), na výchovných skupinách pak „Deník výchovné skupiny“. Pravidelně organizovaná měsíční sdružení vychovatelů jsou obsahově orientována k vnitřním záležitostem pedagogického charakteru (úpravy řešeny v rámci inspekce). Vnější prezentaci ve vztahu k obci nabízí ústav každoročním organizováním „Dne otevřených dveří“, evidentní je přímý podíl na odborných stavebních a údržbových pracech v místě, organizace pomoci starším občanům, akcemi pro děti apod.

Záznamy z pedagogických rad jsou pořizovány (frekvence odpovídá), přítomnost dokladována podpisem, závěry dány k dispozici všem v souhrnném zpracování. Podle potřeb je umožňováno svěřencům získat formou kurzu vzdělání poskytované zvláštní školou - soulad s citací metodického pokynu MŠMT, čj. 18 371/96-24 ze dne 1. června 1996 a dodatku pokynu, čj. 28 605/96-22. Kurzy jsou organizovány ve spolupráci se ZvŠ v Žatci.

Výroční zpráva za školní rok 1999/2000 je zpracována přehledně, základní strukturací i obsahovým zaměřením odpovídá ustanovení odst. 2 § 17e zákona č. 132/2000 Sb. o státní správě a samosprávě ve školství.

Organizační záležitosti jsou hodnoceny jako velmi dobré.

Vedení a motivování pracovníků

Vedení ústavu má zpracovány „Výchovné zásady“ jako základní orientační materiál - upřesněny přímé pracovní povinnosti ve vztahu k naplňování resocializačního a reedukačního cíle. Je stanovena potřeba dalšího vzdělávání (výrazná rezerva!), ve vztahu k posílení kvality výkonu jsou určena pravidla formy přípravy pedagoga, vyžadováno operativní seznámení se s dokumentací nového svěřence apod.

Je podporována řízená zájmová činnost - realizováno především v oblasti hudební (vedou dva vychovatelé) - orientováno na přípravu k meziústavní soutěži v zájmové umělecké činnosti (výsledky pozitivní), dále pak sportovní - příprava letních olympiád výchovných ústavů, využívání tělocvičny ZŠ v Krásném Dvoře (hlavně o víkendech), plaveckého bazénu (Žatec, Postoloprty). Podporovány jsou turistické a vlastivědné akce. Pro tyto účely je vedením budována a průběžně doplňována nezbytná výbava, ústav má pronajaté hřiště.

Náměty pracovníků jsou projednávány (podle závažnosti a aktuálnosti) v systému pravidelných porad, je podporována kreativita, je patrný i doraz v hodnocení. Se začínajícími pedagogickými

pracovníky je prováděn motivačně orientovaný pohovor, je ovšem především uplatňován systém (u vychovatelů) přechodu z výkonu práce noční služby do funkce vychovatele (je tak zajištěn dostatečný prostor pro ověření osobnostních a dovednostních parametrů daného pracovníka. Na případném výběru a posouzení vhodnosti se podílí vedoucí jednotlivých úseků. Je přidělována osobní odpovědnost za dílčí oblasti - výchovnou skupinu, vedení sbírek, odbornou knihovnu. Kriteria hodnocení jsou veřejně prezentována.

Vedení a motivování pracovníků má dobrou úroveň.

Kontrolní mechanismy

Zpracované materiály kontrolní a hospitační činnosti zahrnují potřebné náležitosti. Přímý výkon není plně v souladu s proklamací. Chybí důraznější přímé sledování práce učitele či vychovatele, více pozornosti je třeba věnovat vedení a úrovni pedagogické dokumentace (viz výše). Pozitivní úroveň je dokladovatelná v oblastech provozního charakteru, na úseku zdravotní péče a náležitostech sociálně právních. Z hlediska posílení bezpečnosti ve školském zařízení daného typu (pokyn náměstka ministra školství, mládeže a tělovýchovy, čj. 11 981/98-24 ze dne 30. ledna 1998) a posílení vnitřní možné kontroly, má každá výchovná skupina k dispozici jednak pevnou telefonní linku, jednak mobilní telefon pro operativní kontakt s vedením ústavu (kvalitní zajištění).

V souhrnu hodnoceno průměrem.

Hodnocení kvality řízení

Zásadnější a výraznější nedostatky jsou především v oblasti vzdělávání a profesní přípravy svěřenců. Této oblasti není ve smyslu řízení a kontroly věnována ředitelem ústavu plně odpovídající pozornost. Úseky sociální, zdravotní a provozní jsou řízeny na vyšší úrovni, především je prioritizována sféra perspektiv ústavu ve smyslu stavebních úprav, rozšiřování vlastnických vztahů k užívaným objektům, jednání se zainteresovanými institucemi. Nezbytné je posílení přímé kontrolní a hospitační činnosti všech vedoucích pracovníků a razantnější přenos pravomocí a odpovědnosti na podřízené členy vedení v rámci ústavu. V souhrnu vykazuje oblast řízení pozitiva i negativa zhruba v rovnováze.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- rozhodnutí o zařazení do sítě škol, předškolních a školských zařízení
- celoroční plány činnosti ústavu na školní roky 1999/2000 a 2000/2001
- výroční zpráva za školní rok 1999/2000
- vnitřní řád a jeho přílohy
- rozpis služeb vychovatelů
- přehled letní prázdninové činnosti v roce 1999 a 2000
- týdenní programy přímé výchovné činnosti
- osobní dokumentace svěřenců
- osobní dokumentace vedoucích pracovníků, přehled o zařazení a kvalifikaci pracovníků
- úvazkové náležitosti
- Třídní knihy všech tříd ve šk. roce 2000/01,
- deníky evidence odborného výcviku všech tříd ve šk. roce 2000/01,

- katalogové listy tříd 1. C, 1.A, 2. C ve šk. roce 2000/01,
- protokoly o komisionálních zkouškách za šk. rok 1999/2000,
- protokoly o závěrečných zkouškách ve šk. roce 1999/2000,
- rozvrh hodin pro všechny třídy ve šk. roce 2000/01,
- personální dokumentace učitelů a mistrů odborné výchovy působících vyučujících ve školách ve šk. roce 2000/01,
- sešit výpůjček ve školní knihovně,
- vysvědčení třídy 3. A pro šk. rok 2000/01.

ZÁVĚR

Výchovný ústav má nezbytné prostorové předpoklady pro plnění úkolů tohoto typu speciálního školského zařízení. Velká pozornost je soustředěována k postupné výraznější stabilizaci okolností užívání a přebírání objektů. Vstřícně se vedení ústavu staví ke značnému spektru spolupráce s dalšími výchovnými a diagnostickými ústavami (řešení záchyťů, vzájemná pomoc, pobyty). Nevýhodou je umístění v malé obci a s tím související nutnost dojíždění převážné většiny pracovníků (kromě ředitele). Výrazným nedostatkem je téměř nulová speciálně pedagogická (etopedická) připravenost sboru /obecně pedagogickou erudicí disponuje pak pouze jedna třetina). Chybí výraznější přehlednost a plnění zásad v oblasti teoretické i praktické profesní přípravy (respektace platných učebních plánů, řazení předmětů, počty žáků ve skupině odborného výcviku apod.), řada nedostatků se týká dokumentační sféry. Rezervy jsou v oblasti přípravy a realizace programů výchovné práce.

Pojetí reedukační a resocializační práce přináší pro etopedickou praxi i některá dílčí pozitiva - např. systém motivačně koncipované a etapovitě pojaté struktury výchovných skupin. Soustředěnější pozornost vyžaduje oblast pomůckového zabezpečení, modernizace potřeb pro odborný výcvik a celkové estetické posílení vlivu prostředí. Ve smyslu určitého sociálního tréninku je kladen důraz na rozvoj dovedností sebeobslužného charakteru a budování pocitů sounáležitosti v rámci jednotlivých výchovných skupin (podíl na zajišťování i běžných provozních záležitostí v daných budovách, částečné stravování apod.). Vnitřní klima ústavu neprezentuje prvky napětí, jsou zařazovány způsoby samosprávného vlivu, úroveň spolupráce jak s institucemi v obci (Podbořanech), tak i s pracovníky sociálních referátů okresních úřadů je oboustranně prospěšná. Pozitivním trendem je i rozvoj a hlavně pak budování kontaktů s rodinným zázemím svěřenců a cílená snaha ústavu pomáhat v možném pracovním a společenském zapojení absolventů učebních oborů (včetně podmíněného ubytování či nabídky dokončení řemeslné přípravy po zletilosti).

Při inspekci nebylo zjištěno nehospodárné nakládání s finančními prostředky přidělenými ze státního rozpočtu.

Celkově je činnost ústavu hodnocena v pásmu průměru, je konstatován dílčí pozitivní posun od minulé komplexní inspekce.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	PaedDr. Zdeněk Slomek, v.r.	.....
Členové týmu	PaedDr. Pavel Bártík, v.r.	.....
	Mgr. Radek Dlouhý, v.r.	.....

V Českých Budějovicích dne 22. února 2001.

Datum a podpis ředitele stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 2. 3. 2001.

Razítko

Ředitel školského zařízení	Podpis
Ing. Josef Rajdl, v.r.	....

Předmětem inspekce bylo zhodnocení činnosti školského zařízení dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 8 téhož zákona může ředitel školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Česká školní inspekce, 28. října 26, 415 01 Teplice	2001-03-16	423/2001
Zřizovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 118 12 Praha 1, Karmelitská 7	2001-03-16	422/2001

Připomínky ředitele školského zařízení

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		K inspekční zprávě nebyly ředitelem zařízení podány připomínky.